Ч. 34 (12.690). Львів, неділя 15. лютого 1931. Pоuеtаwа оріаtа уріасоnа гуczаłtеm. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 141.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем. — Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „ ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і Канаді, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Мадярщині 7·50 зол., Австрії 7·50 зол. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41 „ Друкарні: 29-28 — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

З нагоди ювилею Рідної Школи.

VI. Шкільні пляни навчання.

При укладі шкільних плянів слід мати на увазі обовязуючі законні постанови, силою яких приватні школи мусять давати своїм учням щонайменше стільки знання, що в приписаних державних школах.

З огляду на такі постанови треба при укладанні плянів приватних шкіл брати на увагу також обовязуючі державні шкільні пляни без огляду на їхню більшу чи меншу педагогічну вартість, бо державні повітові шкільні інспектори й візитатори з кураторії і міністерства, особливо в українських школах дуже скрупулятно провіряють, чи діти й молодь опанували як слід матеріял приписаний державними плянами. Всякі недостачі під тим оглядом потягають за собою немилі, а часом навіть дуже болючі консеквенції для дотичної приватної школи.

Одначе Головна Управа „Рідної Школи" — не дивлячись на те, у своїх плянах вичерпала вповні весь матеріял з українознавства, (література, історія, географія і т. д.) і — річ природна — якраз на ті предмети кладе головний натиск. Крім того праця в гуртках: літературних, історичних, протиалькогольних, спортових, кооперативних й інших під опікою та проводом свого рідношкільного учительства, а далі всякі українські національні обходи в річниці важних історичних подій, в честь славних українських діячів та рідношкільні свята, концерти, театральні представлення, руханкові продукції і т. д. Такі імпрези причиняються багато до закріплення українського світогляду і дають підставу майбутньому національному громадянському і культурному життю вихованків „Рідної Школи".

Очевидно ніякі шкільні пляни хочби й як відповідали в даних обставинах і в даному часі свому призначенню, не є совершенні і вічні. Вони зміняються і мусять зміняватися відповідно до загального поступу і до змінених обставин взагалі, відповідно до завдань і потреб нації. Тому справа зміни шкільних програм є завсіди отверта. Що прибере вона особливо на актуальности з хвилею реформи наших приватних шкіл — це річ ясна. Одначе це все вимагає фахових студій і грунтовної підготовки. Таких основних справ не можна вирішувати „на колін i".

Головна Управа „Рідної Школи" вповні здає собі справу з важности таких далекосяглих реформ у шкільництві і в парі з тим уложення нових плянів навчання. Тому спеціяльно для цього створила окрему Комісію, яка від довшого вже часу працює над відповідними проєктами.

Інша справа з методою навчання. Є дуже богато метод на світі, а кожна з них має своїх горячих приклонників і завзятих противників між педагогами. Я особисто склонювавсяб до дальтонської системи. Одначе чимало педагогів має щодо того дуже поважні застереження. Годі на їх досвідний голос зовсім не звертати уваги. Впрочім загально принято, що та метода є найдоцільніша, яка в найлекший спосіб і найскорше доводить до цілі. Тому — на мою думку — булоб може завчасно ще тепер заявлятися беззастережно за якоюсь методою навчання і з гори виключати всяку іншу.

VII. Кружки, шкільні інспектори і фонди „Р. Ш."

На закінчення хотів би я сказати кілька слів у справі Кружків і фондів „Рідної Школи".

Вже законні приписи вимагають, щоби всюди, де має вестися якась рідношкільна праця, був статутовий Кружок „Рідної Школи", а вже безумовно він необхідний там, де є чи має бути школа, захоронка, бурса, якийсь курс чи якась інша рідношкільна установа.

По друге хочби навіть не було таких законних вимог, то для самої справи треба якнайживішого заінтересування найширших кругів громадянства, треба його співпраці, моральної і матеріяльної піддержки, треба однодушности в обороні рідношкільних установ, а того всього не можнаб осягнути, якщо не булоб статутової рідношкільної орґанізації на місці.

Інша справа, як поодинокі Кружки чи радше вибрані члени Старшини тих Кружків сповняють свої обовязки. Це все залежить від особистого складу даної Старшини. Якщо члени Старшини і Кружка інтересуються рідношкільною справою, то праця поступає правильно вперед і тоді маліють усякі перепони. Маємо гарні приклади, що Кружки „Рідної Школи", які ведуть селяни, виказують розмірно дуже великі успіхи: удержують школи, оплачують на час і повні побори учительським силам, будують рідношкільні будинки і т. д.

Одначе гірше мається справа, якщо члени Старшини приймають вибір тільки для почести і з вибором кінчиться звичайно їхня „діяльність". Тоді чується від них „нарікання на наложення їм таких обовязків" і виправдування, що на нічому „не розуміються" і взагалі ніколи не знають, як до цього взятися. Брак доброї волі. Від таких Кружків і Головна Управа „Рідної Школи" не може цілими нераз місяцями добитися виказу, справоздання, полагодження якоїсь справи чи взагалі якоїнебудь відповіди.

Та через те, що часом і такі люди входять до Старшини Кружків годі касувати самі Кружки „Рідної Школи". В такому випадку треба уздоровити відносини на місці, а саме підшукати інших діяльніших, обовязковіших, енерґічніших і відданих рідношкільним справам громадян-членів та їх вибрати до Старшини „Рідної Школи".

Головна Управа „Рідної Школи", як верховний перед українською суспільністю відповідальний правлячий рідношкільний орган, удержує шкільних інспекторів для народніх шкіл і захоронок, для гімназій і учительських семинарій і окремо для фахових шкіл і курсів. Вони візитують школи і курси, дають фахові вказівки, переводять конференції, улаштовують зразкові методичні лекції і педагогічні анкети, проводять шкільними комісіями і взагалі держать руку на живчику рідношкільного шкільництва. Щоби ще й по повітам настановляти окремих шкільних інспекторів — на це покищо нема конечної потреби.

Остає ще справа фондів. Одиноким правним орґаном, який може постійно збирати членські вкладки і декляровані постійні датки на „Рідну Школу" можуть бути тільки Кружки „Рідної Школи". Інші товариства, кооперативи, орґанізації та підприємства можуть і повинні вписатися в члени „Рідної Школи" та постійно кожного місяця вплачувати на її цілі 1 проц. від своїх брутто доходів. Якщо вони правильно сповнялиби свій обовязок, то це булаб дуже велика рубрика у постійних приходах „Рідної Школи".

Головна Управа „Рідної Школи" нормує учительські побори не тільки у Львові, але й у цілому краю. Одначе стягати всі гроші до Львова а опісля відсилати на місця — булоб недоцільним з тієї простої причини, що — як показує досвід — місцеві рідношкільні діячі рахувалиб тільки на гроші „з гори", а самі мало або й нічого не причинялись би до збірання фондів, потрібних на удержання їхніх місцевих шкіл, захоронок, чи яких інших виховних заведень „Рідної Школи". Тому серед даних обставин найдоцільніша форма: централізація в проводі й контролі, а децентралізація в праці на місцях і збиранні фондів.

Рідношкільна справа у нас нині вже не в пеленках. Вона має поважний 50-літній досвід. Всі рідношкільні справи вже розроблені і унормовані у нас до подробиць. Треба тільки, щоби кожна українська одиниця, кожна українська установа була на свому місці і виконувала супроти „Рідної Школи" те, що є її національним і громадянським обовязком.

Безперечно можуть бути поправки, доповнення, можуть зайти певні доцільніші зміни відповідно до потреб у даній хвилі, до змінених обставин і до поступу, бож „Рідна Школа" — це товариство живе, що все росте, все розвивається.

Закінчу словами п. Степана Конрада: „Кожний, хто хоч трохи цікавиться діяльністю і значінням „Рідної Школи" — мусить з найбільшим пошануванням склонити голову перед великою ідеєю, втіленою в цю інституцію" — та додам: і доложити свою цеголку до того, щоби вона якнайкраще розвивалася.

І. Герасимович.

Wyciąg z protokolu wspólnego z dnia 5 lutego 1931 r. Sąd okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 19. czasopisma „Dilo" z daty Lwów dnia 28. stycznia 1931 r. do vgn. VI. I Pr. 33/31 na posiedzeniu niejawnem w dniu 5 lutego 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 3. lutego 1931 r. przez Prokuratora Sądu okręg. we Lwowie konfiskatę czas. „Dilo" Nr. 19. z daty Lwów dnia 28 stycznia 1931 r. zawierającego: 1) w artykule pt. „Pacyfikacja" a) w ustępie od słów „pryniata" do „zasoby", b) od słów „na czoli" do „wisimsot", c) od słów „bulo" do końca artykułu, 2) w artykule pt. „Ostanni wisty" w ustępie od słów „Pišla" do „Żenewi" znamiona zbrodni z § 65a) uk., zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechnienia tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17/12 1862 Dzpp. Nr. 6 ex 1863 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów artykułów ma na celu pod 1) abc) 2) propagować wzgardę i nienawiść przeciw administracji Państwa, co odpowiada znamionom zbrodni z § 65a) uk. Według §§ 487, 489, 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione.

Na oryginale właściwe podpisy.

Za zgodność: Lipanowicz
starszy sekretarz

Українські петиції до Ліґи Націй.

„Сензації" краківського „Курерка".

„Іл. Курер Цодз." з 14. ц. м. приносить нову
протиукраїнську статтю п. н. „Сензаційні куліси
фабрикації українських скарг до Лігц Націй".
Найбільшою „сензацією" цієї сензаційної статті
є її брехливість. Хоча стаття датована в Женеві,
а її автором є „оригінальний кореспондент"
п. Фелікс Хшановський, а проте — видно — її
автор дуже кепсько поінформований про справу
українських петицій. Він заявляє напр.. що „до
секретаріяту Ліги Націй вплинуло 8 скарг в у-
країнських справах", і як особливо „гідний ува-
ги" факт підкреслює, що „на загальне число
8 петицій лише 2 походять від репрезентанта
української меншини в Польщі: це дві петиції,
які зложила в Лізі Націй посолка Мілена Руд-
чицька..."

Одно і друге зовсім невірне. Загальне число
інтервенцій, які вплинули до Ліги Націй у зв'яз-
ку з останніми подіями у Східній Галичині, до-
ходить числа 700! Секретаріят Ліги Націй був
просто засипаний протестами, резолюціями, ли-
стами і телеграмами у цій справі з найріжно-
родніших місцевостей Европи й Америки, де
розкинені українці. Ця масовість відкликів до
Ліги Націй була доказом стихійного прокинен-
ня солідарности всієї української еміграції без
огляду на політ. табори — на вістку про галицькі
події. Очевидно, величезна більшість тих від-
кликів не була втримана у приписаній формі
і тому їх не можна мериторично розглянути.
Такими, які відповідають усім формам, призна-
но 6, про які ми вчора писали, передаючи стат-
тю „Курера Львовского" п. н. „Скарґі руске".
Між ними ще нема петицій із краю, яких є три —
а не дві, як каже „Курерок", — при чому саме
найповажнішою і найширшою є петиція, підпи-
сана 17-ти українськими послами і сенаторами
з Польщі. Ця петиція була датована днем 31.
грудня 1930 р. Український Клюб отримав по-
твердження, що вона вплинула, в листі з 19.
січня. Дві петиції п-ні М. Рудницької були зго-
лошені пізніше. Чому-ж взагалі появилися у
Лізі Націй скарги на краєві події спершу від
наших еміґрантів, а щойно богато пізніше з
краю, то це — здається — усякому ясно, хто
лише знає обставини тодішнього часу! Нема
в цьому ніякої „сензації".

—o—

Політичні процеси проти українських послів.

Розправа проти посла Волод. Кохана.

Дня 17. лютого 1931 р. пічнеться перед судом присяглих у Львові карна розправа проти посла Володимира Кохана, який перебуває у вязниці у Львові. Прокуратура окружного суду у Львові обвинувачує посла Кохана у злочині головної зради з §§ 58. ц і 59. к. з., у злочині заворушення публичного спокою з § 65. а, 5, к. з., провині з § 300. і 302. к. з. і провині з § 491. к. з. Закинені йому каригідні вчинки мав пос. Кохан виконати у змісті промов, виголошених на публичних вічах і зборах, а то: в Раві Руській (29. VII. 1928), в Карові (10. VIII. 1928), в Хлівчанах (17. IX. 1928), в Журавцях (18. IX. 1928), в Цішанові (17. VII. 1928), в Олешичах (18. VII. 1928), в Потиличи (18. VIII. 1928), в Вербиці (10. IX. 1928), в Сільци (12. V. 1929), в Боратині (28. VII. 1929), в Верхраті (17. IX. 1928), в Яворові (29. IV. 1929) і в Городиловичах (4. VIII. 1929 р.).

Прокуратура покликала до цієї розправи 37 свідків, переважно функціонарів поліції і староств, а оборона понад 100 свідків.

Розправа тріватиме найменше 3 дні, себто дня 17., 18. і 19. лютого ц. р.

Розправа проти посла Степана Біляка.

На день 2. березня ц. р. визначена перед судом присяжних у Львові карна розправа проти посла д-ра Степана Біляка, адвоката в Городку Яг., за злочин заворушення публичного спокою з § 65. к. з. Цей злочин буцімто скритий у промові посла Біляка, виголошеній дня 20. січня 1930 р. на вічу в Керниці, городецького повіту. Первісний акт обвинувачення обіймав ще й провину з § 300. к. з. Прокураторськими свідками проти д-ра Біляка є 2 селяни з Керниці.

Злочин з § 65. к. з. є загрожений карою тяжкої вязниці від 1—5 літ.

Пос. д-р Біляк відповідатиме з вільної стопи.

За океаном.

Українські віча в Америці.

Відгомоном тих подій, що розігралися були минулої осени у Східній Галичині, є численні українські віча і збори по всіх тих місцевостях Злучених Держав, Канади, Бразилії й Аргентини, в яких живуть переселенці з українських земель. Деякі з тих віч у більших осередках кінчилися великими маніфестаційними походами, в яких брало нерідко участь кілька, а то й кільканацять тисяч осіб обох полів. У походах несено транспаренти з ріжними написами, роздавано летючки в англійській мові і т. д. На вічах промовляли майже в кожній місцевости крім українських промовців також визначні чужинці: американські конґресмени (посли), професори університету, посадники міст і інші, а також представники білорусинів, литовців, німців і інших народів. Скільки таких українських віч відбулося за океаном, годі обчислити, бо українська американська преса, яка приносить широкі звідомлення й описи таких віч, проскакує нині до нас доволі рідко. Коли зважити, що з самих Злучених Держав вислано до Ліґи Націй понад 400 українських телеграм, як про це читаємо у „Волі Народу" (ч. 11. з 29. січня ц. р.), то можна приняти за певне, що українських віч і зборів у цілій Північній і Південній Америці відбулося в останніх місяцях кілька сот.

Українська виставка у Трентоні.

У стейтовому музею Ню Джерзи в Трентоні, Н. Дж., уладжено український відділ, де зібрано богато гарних українських річей, як вишивки, килими, костюми і т. д. Вечорами українки й українці уладжували теж українські концерти і танки, а були теж і виклади в англійській мові про український нарід і його звичаї.

Хвалить українців і німців у Канаді.

Один із суддів, що признавали нагороди в недавному контесті канадійської державної залізниці Сі-Ен-Ар (Кенедіен Нешенел Рейлвей) за поступ ново-канадійських громад, д-р Джан Мек-Кей, голова Манітобської Колеґії Вінніпеґу, мав 8. грудня промову перед членами „Джіро Клюбу", в якій описав свій досвід із згаданого контесту. Давніше д-р Мек-Кей думав, що це похибка позволяти іміґрантам закладати свої кольонії. Але тепер переконався, що це найліпша річ, яка може бути, бо в такий спосіб вони можуть краще причинитись до життя цеї країни й остаточно таки засимілюються. На думку д-ра Мек-Кея — українці і німці (менонїти) мають призначення відіграти дуже важну ролю в розвитку життя в Канаді.

„Молода Америка".

Від недавнього часу виходить у Філядельфії журнальчик „Джуніор Америка", що його видає „Провидіння" для своїх молодих членів, школярок і школярів. Третє число ґазетки вийшло за грудень, а четверте за січень ц. р. Ґазетка писана головно по англійськи, але дещо і по українськи, аби дітвора бралась також до читання в рідній мові.

З ЦЕРКОВНИХ СПРАВ.

Василіянський чин дістає архимандрита.

„Нова Зоря" подає, що Конґреґація для східної церкви окремим декретом з 1. січня 1931 зарядила, щоб найближча ґенеральна капітула чина СВВ вибрала архимандрита і його дорадників. З огляду на те, що досі зреформована була тільки одна галицька провінція чина СВВ, лиш галицький протоігумен виконував рівночасно уряд архимандрита. Колиж в останніх 10 роках за управи пок. о. А. Калиша зреформований чин Василіян поширився на інші краї й народности, Апостольська столиця уважала за вказане поручити вибір найвищого настоятеля чина (архимандрита), з тим, що настоятелями в поодиноких провінціях будуть протоігумени.

—o—

Школа в Польщі.

Промова посла Д. Великановича дня 10. лютого 1931 року над бюджетом міністерства освіти в соймі.

Висока Палато!

Забираю голос над бюджетом міністерства віросповідань і освіти з болем і досадою, тому, що промовляю на румовищі українського шкільництва й української освіти в Польщі.

Навіть найбільш тенденційна статистика, зроблена на підставі перепису населення в р. 1921. в часі нашої абстиненції при конскрипції, не могла закрити правди, що в Польщі живе український нарід і то в такому поважному числі, що творить 15 проц. згідно з офіціяльними даними, а фактично 20 проц. загалу населення в державі. Здавалось би, що поляки у своїй відродженій державі, памятні власних терпінь через півтора століття у чужих займанщинах, зрозуміли зло і не схотять держатися випробованих на них метод. Здавалось би, що ті, які апелювали до народів Европи і Америки, шукаючи помочі в часі свого поневолення, витягнуть науку в моменті відродження. Ми мали право думати, що у визволеній Польщі український нарід не буде мати потреби наслідувати славних синів Польщі з часів їх неволі, які боролися в обороні рідної школи, рідного вчителя і прав людини в чужих державах. Однак яке страшне наше розчарування і яка сумна дійсність стає перед нами з оцих ледви кількох років польського правління.

Занадто короткий час не дає мені змоги обговорити деяких позицій бюджетового прелімі-

нара, тому хочу представити Високій Палаті про наше шкільництво тільки факти і цифри. Нехай вони говорять до душі тих, котрі ще тямлять недавне польське минуле. Вже наша товаришка, п. Рудницька в своїй промові на бюджетовій комісії дня 14. січня 1931 р., ствердила, що цілість шкільної політики відносно українського народу в Польщі є ведена під кутом інтересів міністерства внутрішніх справ. Я додам, що поруч з цим треба ще ствердити, що освітня і шкільна політика до нашого народу йде під кутом інтересів тих польських партій, які у своїй програмі мають повну асиміляцію українського народу. Що це моє твердження має свої основи, доказують численні приміри нищення наших шкіл, молоді, вчительства й організацій позашкільної освіти. Методи урядових чинників, впливи поліційних органів, як також ріжних польських часописів, чи то акцію на нашу шкоду з боку поодиноких осіб, обговорювали ми нераз. Я тільки хочу деякими примірами доповнити комплекс втрат, яких зазнав наш нарід за час 12-літнього істнування польської держави. Декілька примірів з ділянок міністерства освіти дадуть нам образ наведених міркувань.

Адміністрація і вчителі.

Система шкільної адміністрації в Польщі є бюрократичною, замість бути в імя демократичних кличів громадянською. З тої причини наше громадянство позбавлене цілковито впливу на розвиток і виховавчий напрямок школи.

Вправді влада другої інстанції — кураторії має свого роду самоврядний характер, як шкільні окружні ради, але їх компетенція є дуже обмежена, а на наших територіях Східної Галичини, Волині і Полісся не має того характеру зовсім. Не лише нема мови про те, щоби бодай там, де переживає українське населення, був куратором українець, але навпаки — якраз там добирається людей, котрі своїм нетактом і послухом політичним органам влади провадилиб відносно українців якнайгострішу політику. Рішення у

справах шкільництва так у львівській кураторії, як волинській і поліській є в руках візитаторів і ріжних урядовців виключно поляків, які є саме тою інстанцією, яка рішає про долю школи і вчителя на наших землях. У Львові іменовано вправді 2-ох чи 3-ох українців, але з їх голосом ніхто там не рахується. У справах народнього шкільництва і вчительства у львівській кураторії має досі найбільший голос дотеперішній візитатор зі студіями 2-ох літ політехніки п. Опаля, знаменитий виборчий агітатор, але слабший педагог. Рішення кураторії в справах виховання, підручників і іменування учительства повинно валежати від опінії громадянських рад. Для українців, що мешкають збитою масою на території Східньої Галичини і Волині, повинна істнувати окрема шкільна краєва рада з українцем куратором на чолі. Проєкт поділу краєвої шкільної ради у Львові пропонував її президент проф. Поль в р. 1919. На жаль, його голос загинув без наслідків.

Влада першої інстанції, шкільні інспекторати чи шкільні повітові ради вже частинно мають громадянську систему, але їх будова того роду, що українці без огляду на свою чисельність в повіті будуть завсіди в меншості. Коли зважимо, що на 366 інспекторів в Польщі, в тім 64 у львівській кураторії, а 15 у волинській, нема ні одного інспектора українця, то буде ясною причина некорисного стану українського шкільництва і поганого положення українського вчительства.

Коли згадую про інспекторів, не можу поминути мовчанкою поведінки деяких інспекторів з терену львівської кураторії. З прикрістю мушу тут назвати імя інспектора Бережницького в Турці. Той пан з цілим завзяттям винищує українські школи і вчителів. В біжучім році, в часі візитації школи в Шандрівці, не вагався вести виборчої аґітації в клясі, ставлячи малим дітям питання, якби вони голосували при виборах та накидуючи їм свою виборчу листу. Тимчасового учителя Баковича звільнив з посади за те, що той щиро заявив, що він до виборів не буде мішатися. Спричинює перенесення управителя школи в Волчім Володимира Хадея за це, що він замало впливав на парубків українців, аби вписувалися до Стшельца, а п. Пруцову переніс, як сам заявив, за те, що не перешкодила громаді внести відклик за неправне зутраквізування школи в Заваді. Під його опікою видурено від людей підписи на шкільні декларації за утраквістичною школою, тож нічого дивного, що в повіті з 92 проц. українського населення остали ще 3 українські школи незутраквізовані. Дивує нас, що п. міністр кривдить таких інспекторів, як п. Бережницький з Турки, Мотак з Надвірної і їм подібних, та держить їх між населенням, учительством і дітворою, яких вони так сильно ненавидять. Якби шкільна повітова рада мала справедливий особовий склад, відповідаючий процентово національному станові населення, і колиб шкільна рада та її прерогативи були поширені, то інспектор був би лише виховавчим педаґоґічним чинником, а не політичним аґітатором.

Істнує ще один автономічний шкільний орґан: місцеві шкільні ради. Однак їх роля так змаліла, що вимагає спеціяльного обговорення і реформи.

Частиною шкільної адміністрації є безперечно й учителі. Чим є учитель для кожного народу, вже очеркнув свого часу „залізний канцлер" Німеччини Бісмарк. Останньо в Польщі святковано ювилей боротьби за польську школу в російській займанщині: це було теж наявним доказом, що значить рідний учитель. Отже годі зрозуміти інтенцію шкільної влади, чому вона накидає чужих учителів польській дітворі, а також, чи це згідно з совістю цієї влади, коли вона позбавляє українську дітвору і український нарід рідного вчителя. При іншій нагоді обговоримо ширше справу перенесень і звільнювань учителів українців, але й нині мушу про це коротко згадати.

В біжучому шкільному році перенесено без підстави около 60 учителів українців на сотки кільометрів від родинних місць, не дивлячись на їх матеріяльну і моральну руїну і на непотрібні втрати на кошти переїзду з державного скарбу. З найбільшою трудністю українці, тимчасові вчителі, дістаються на посади, а багато з них інспектори звільняють по кількох роках без подавання якихнебудь причин. В минулому році в одному тижні звільнено 18 учительок на Волині, а сам інспектор Бережницький в р. 1929-30 звільнив 6 сил в одному повіті, а двом казав „на власне прохання" перенестися. В цьому році у львівській кураторії, при рефераті візитатора п. Опалі, принято тільки кілька прохань кандидатів українців, інших відіслано до західних кураторій, або з зовсім відмовлено посади.

Хоча вчителі українці сповняють свої обовязки з найбільшою точністю, хоча мають повні кваліфікації, а проте важко їм добитися управительства в 7-клясових школах. На близько 2 тисячі управ в 7-клясових школах є ледви 6-ох українців.

(Докінчення буде.)

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 15. ЛЮТОГО 1931.

З. БИЧ. 7)

Тиждень в Ен Арборі.

Гра починається.

Але гляньмо на площу гри. Бачимо на одній половині грачів з Міннесоти, а на другій наших грачів. Міннесотці в брунатних одягах з білими числами на плечах. Всі грачі як дуби. Вам здається, що міннесотці більші і тяжчі від наших.

Ваш провідник пояснює вам, що міннесотці справді тяжші хлопці, але наші краще зрівноважені. „До атаки ми маємо легких хлопців і швидких, а тяжких маємо до оборони. У міннесотців всі тяжкі, а тяжкий не побіжить з мячем так само, як легкий. Зрештою нема чого їх боятися, бо Нагурського вже нема".

„Хто цей Нагурський?" — „Це українець, студент у Міннесоті, один з найліпших футболістів в Америці і пострах всіх університетів, з якими грала Міннесота. Нагурський скінчив уже університет, але ледви чи знайдеться який студент в Америці, щоби про нього не знав".

На даний знак грачі щезають з поля гри, а виступає військовим кроком мишіґенська банда. Стошісцять студентів при звуках маршу стає на середині поля. Пречудний вид гри. Вітер повіває пелеринами грачів, які зверху сині, з жовтою підшивкою.

Банда розташовується на середині поля і звернена лицем до секції, де сидять гості з Міннесоти. На даний знак грає банда гимн університету Міннесоти. Всі встають і відкривають голови. Ви й не завважили, аж провідник вам сказав, що банда так уставлена, що творить три букви МІН, себто скорочення Міннесота. Опісля обертається банда до своєї секції і грає гимн Мишіґену. Грачі так тепер поставлені, що творять букви МІШ, скорочене Мишіґен. Ці букви та ріжні інші формації творять підчас ходу в порядку, без найменшої метушні.

Відтак наша банда йде на край площі і стає біля високої прапорової жердки.

Знову оклики і оплески. На поле виступає міннесотська банда. Вона теж грає спершу Мишіґенський гимн, опісля свій. Вона цікава тим, що місцями половина банди грає, а половина співає. А вже найцікавіший є величезний барабан, на яких шість метрів високий, на колесах, який міннесотці везли стільки миль.

Остаточно обі банди стають біля жердки. Вся публика стає на ноги і при звуках музики співає американський національний гимн. Рівночасно підтягають на жердці американський прапор.

Гра футболу.

Церемонія скінчилася. Банди зійшли з поля. На площу вибігає з обох боків по одинацять грачів, по дорозі копаючи і ловлячи мяч. Також виходять судді гри і мірники в білих одягах.

Свиставка і почалася гра. Наші дістали мяч.

З одного боку 50-метрової лінії наші, з другого боку міннесотці. Наші мають копнути мяч. Міннесотці в ріжних віддаленях на своїм полі, аж до брамки і вижидають мяча. Один з наших подався взад, поставив мяч на траві, розбігся і копнув його високо і далеко. Противник зловив мяч біля своєї брамки і зі скорістю стріли, кріпко держучи мяч під пахою, біжить уперед у напрямі противника. В той мент ви бачите, що один з наших кидається на нього, хапає його повище колін і валить на землю аж відгомін пішов. На нього повалилися інші і ви бачите, що з десятьох лежить на купі, а той з мячем на споді.

На полі метушня. Одні лежать повалені на землі, інші біжать сюди і туди. Судді в білих одягах розсувають купу, видобувають зпід споду грача з мячем, беруть від нього мяч і кладуть на тім місці, де він упав. Вже всі грачі повискакували на ноги. Мяч у руках Міннесоти і Міннесота має тепер чотири нагоди посунутися вперед на територію противника і евентуально перенести мяч через крайню лінію Мишіґену та здобути шість пунктів.

Мишіґенці станули в ряди, щоб не пустити противника ані крок наперед.

Міннесотці зібралися в кружок, лицем до середини і радять, як атакувати. Ця нарада не сміє тривати довше як десять секунд.

Стають у ряд, два метри понижче лінії на якій лежить мяч. Один з них стає над мячем, розкрячений і кидає мяч між ноги до своїх узад. Той, що зловив мяч, скорим рухом передає його другому, щоб змилити противника. Той, що дістав мяч обходить своє крило і старається пробитися через лінію противника, як може найдальше. Але противники в один мент вже повалили його на землю. Він не посунувся наперед, більш як на один метер. За цим друга спроба і девять метрів до осягу.

Знов коротка нарада міннесотців. Розставилися в ряд, той з переду кидає мяч узад, один ловить мяч, відступає, за ним наші, кількох перевертається. Нагло той з мячем бачить перед собою вільне від противників поле, обертається до переду, перебігає кілька метрів, аж ухоплений противником з заду за шию, паде як колода на землю. Противник на нього, ще кількох на них і друга спроба скінчилася. Тепер здобули міннесотці чотири метрі. Мяч лежить на сороковій лінії Міннесоти. Іще дві спроби і пять метрів до осягу.

Наступає третя спроба. В той мент, коли міннесотський грач розкрячений кинув мяч узад, один з наших просмикнувся крізь міннесотську лінію і відразу повалив на землю того, що дістав мяч до рук. Чути тисячі голосів і викриків радости. Міннесотці стратили чотири метри. Наступає четверта спроба. Девять метрів до осягу.

(Продовження буде.)

За честь та істнування.

(Протест умових працьовників проти заподіяної їм кривди.)

Дістаємо до поміщення такий комунікат:

Дня 10. лютого ц. р. відбулися сходини урядовців корабельних товариств у Львові в справі поголовної редукції їх у звязку з заложенням Еміґраційного Синдикату. Жертвою цеї редукції впало около 1000 кормителів родин, котрі, з уваги на загально пануюче безробіття та неможливість найти собі працю в інших господарчих галузях, знайшлися над пропастю й не мають змоги здобути собі засобів для істнування.

Розпука зредукованих тим більше узасаднена, що досі до новооснованого Еміґраційного Синдикату не принято довголітніх, знаменитих та фахових робітників, котрі своєю бездоганною працею та жертвенністю здобули собі повне довіря надзірних властей. Зате принято людей переважно нефахових, істнування яких в нічому не було загрожене.

До матеріяльної кривди службовиків корабельних товариств долучилася в останнім часі ще й моральна кривда, яку заподіяв їм міністр праці та суспільної опіки своєю заявою із соймової трибуни на засіданні з дня 7. лютого ц. р. в часі дебати над справою Еміґраційного Синдикату. У відповіди на промови послів, які боронили матеріяльних інтересів зредукованих працьовників корабельних товариств, п. міністр утотожнив їх з покутними аґентами, які жирують на недолі еміґрантів.

Проти цеї заяви, проголошеної із соймової трибуни, урядовці корабельних товариств закладають *урочистий протест*, стверджуючи, що совісна та чесна їх праця, ведена під гострою та постійною контролею Державного Еміґраційного Уряду, суспільних товариств опіки над еміґрантами та величезних кругів еміґрантів — не дає ніяких підстав для цього, щоб умових працьовників ставляти в один ряд з осібняками, які жирують на еміґрації.

В рядах умових працьовників корабельних товариств є люди, які перед обняттям посад в корабельних товариствах займали високі кермуючі становища в армії, судівництві та в адміністрації.

Вище наведені вияснення подають сходини урядовців корабельних товариств до відома громадянства, яке зовсім певно оцінить їх як слід.

Одна чарка горівки вбиває.

(Під увагу нашим туристам і лещетарям).

Дня 3. серпня 1925 р. вертав прокуратор Кашніца з Варшави із своєю родиною та провідником з гори Шмекс до Закопаного (в Татрах). День був студений, мело мокрим снігом. Туристи були дуже втомлені, тому пристанули та покріпилися невеликою кількістю горівки. Небавком після цього почули вони таке сильне ослаблення, що попадали на землю, де їх найдено мертвих. Єдина жінка прокуратора лишилася при житті.

На доказ, що вони померли в першу чергу від горівки, оповідає ось таке власне переживання досвідний турист д-р Кордис. Він вертав на лещетах з гори Секиль до Тухлі. Недалеко Тухлі пристанув та в надії на скорий нічліг потягнув лик горівки, хоч знав з досвіду, що це не помагає туристові, тільки навпаки — ще більше його ослаблює. Він та його товариші відчули зараз потім таке сильне ослаблення, що не могли йти далі. Д-р Кордис втратив притомність та почав маячити. Здавалося йому, що бачить стіл, повний їжі та напитків. Колиж сягнув по них, ударив рукою об скалу — та прочуняв. Тоді побачив із страхом, що стоїть над пропастю, в яку був би скотився, колиб його не протверезив удар об камінь. Зібравши свої силы, доволікся до Тухлі. Інші товариші, котрі теж пили, прийшли на місце значно пізніше, живі і здорові. Це вони завдячували тільки тій обставині, що їх горівка була слаба і вони її не випили багато.

Подав д-р Вербенець.

Волинська польська преса про волинський воєвідський слідчий уряд.

Редактор офіціозу „Пшеґльонд Волиньскі" в Луцьку Т. Загурскі у вступній статті п. н. „За право людини" (ч. 5) порушує справу ославленого слідчого уряду, кажучи, що волів би назвати керманичів цього уряду „краще садистами", ніж „шубравцями".

Але — тепер, а не тоді, коли вони були в своїй необмеженій силі.

Згадуючи слова міністра вн. справ ґенерала Складковського „про річ, про яку горобці на даху в Луцьку цвірінькали", додає:

„Але горобці (в Луцьку) не мають права голосу .. лише міністр"...

І пояснює ці слова так:

„Колиб редакція „Пшеґльонду Волиньского" написала про слідчий уряд в Луцьку те саме, що сказав у сенаті міністр Складковський, то з огляду на неможливість доказу багатьох фактів, фактів ноторичних, — нижчепідписаний начальний і відповідальний редактор часопису вже давно сидів би в „козі"... Такі є нераз причини наших сумних промовчувань"...

Отже, редакція офіціозу знала про те, що ділося в слідчому уряді, як знали й всі „горобці на дахах" і тим більше, що слідчий уряд міститься під одним дахом з урядом воєвідським. Знала й мовчала, бо боялася; знали й всі „горобці" і теж боялися.

Чим же тоді є слідчий уряд, коли його всі бояться і мовчать? Чи ці слова редактора офіціозу не найкраще характеризують те, що діється на Волині? І чи лише це одно явище промовчує офіціоз разом з іншими „горобцями"? А сотні цілковито невинних людей, що побували в арештах і вязницях завдяки примхам тогож самого уряду, й були звільнені слідчими суддями?

І коли так лякається офіціоз і інші „горобці" під безпечним дахом, то щож можна сказати про звичайних смертних громадян!

ОСТАННІ ВІСТИ

СОЙМ.

Дня 13. лютого на засіданні сойму відіслали до регуляміновоі комісії внесення прокуратора про **видачу пос. Ткачова** (комуніста, якого, як відомо, на засіданні вдарив пос. Скрипник).

Опісля сойм розглядав бюджет у 3. читанні. В голосуванні поправки опозиції, щоб скреслити дисп. фонд, відкинули. Тисамим бюджет. закон із бюджетом на 1931-32 р. сойм прийняв у 3 читанні.

ЧИ ПОСЛА МОЖНА АРЕШТУВАТИ?

Дня 13. лютого на засіданні сойму пос. Рут (Кл. Хл.) повідомив маршала, що пос. Доброха (Визв.) хотів арештувати поліц. урядовець заявляючи, що апел. суд у Люблині змінив грошову кавцію на арешт. Пос. Доброх відкликався до Найв. Суду, тому інтерпелянт просить маршала, щоби зайнявся тією справою та вможливив послові сповняти пос. обовязки поки Найв. Суд не видасть рішення. Маршал відповів, що внесенням у тій справі займеться комісія пос. незайманости. Судове слідство проти Доброха почалося, коли він іще не був послом, тому тут приноровлюється 21. уст. конституції, який каже, що карно-судове, карно-адміністраційне або дисциплінарне поступовання, яке ведеться проти посла на домагання сойму здержиться аж до вигаснення мандату. Зложене внесення старається про те. Коли справа, в наслідку якої мають арештувати пос. Доброха, а яку вже розглядала комісія пос. незайманости і пленум сойму, тоді право, якого допоминається внесення, є вже сконсумоване.

РЕОРҐАНІЗАЦІЯ МІН-СТВА ЗАКОРД. СПРАВ?

Варшавські часописи повідомляють буцімто приготовляється плян реорґанізації мін-ства закорд. справ. Плянують утворення двох нових департаментів: східного й західного.

У політичних колах називають як кандидатів на поважні закордонні становища двох урядуючих міністрів: Залеського та Матушевського. Реорґанізація мін-ства закорд. справ може наступити щойно після повороту Пілсудського.

ПРОЦЕС КУБАЛІ.

13. лютого в другім дні розправи проти май. Кубалі брат його Владислав Кубаля, (заступник голови цив. летунства) зізнав, що 14. грудня брат його дістав анонім.

Чура майора Кубалі, ряд. Прихідний, каже, що нічого не тямить.

Св. Клещинська, машиністка, признається, що під диктатом майора Кубалі писала аноніми.

Опісля зложив заяву майор Кубаля, в якій признався, що писав і розсилав аноніми з напастями на лет. департамент мін-ства військ. справ, головнож на полк. Райського. Інспірував теж деякі часописи, щоби поміщували статті про господарку лет. департаменту з неправдивими вістками. Кубаля не признається лише до авторства аноніму, писаного до Райської, та суд признав цей факт доказаним.

Після наради військ. суд видав присуд, на основі якого майора Кубалю за писання анонімів до полк. Райської і кільканацятьох людей засуджено на **1 рік вязниці із зарахуванням превенційного арешту та на видалення із старшинського корпусу.** При вимірі кари суд прийняв як злагіднюючі обставини, що обвинувачений досі не був караний, що був на фронті та що брав участь у трансатлянтійськім (невдалім) леті.

ПІСЛЯ НАПАДУ НА КОМАНДАНТА ПОСТЕРУНКУ.

Польські джерела повідомляють: Напад на команданта поліційного постерунку Гаї-Чижиків виконано 12. лютого в год. 8.30 веч. Комендант постерунку ст. пшодовнік Влад. Довчин їхав саньми із залізничої стації Гаї-Чижиків до села. Із ним їхала теж учителька Влад. Гамбеш. Нараз із віддалі 3—4 кроків впало до їдучих кілька револьверових сальв. Ранений був тяжко в шию командант постерунку, згадана вчителька, Богдан Гринько й воєнний інвалід Тимко Вовк, що поганяв коні. Напасники, яких було 6 стріляли із малокаліброво́ї зброї. Ранених перевезли негайно автобусом до заг. шпиталю у Львові.

Польські часописи повідомляють, буцімто є підозріння, що напад виконали члени УВО.

Ціло вийшли лише вчителька Мошковичівна й учитель Кіршнер. Коли напасники стріляли, коні сполошилися та понесли сани, тоді теж ранений був ще один кінь.

На місце події приїхав комісар Шварц із відділом агентів і поліцаїв. Вони ведуть вступне слідство. Покищо невідомо, чи напад мав політичний підклад, чи був якимсь актом політичної пімсти, хоч як вище згадано, деякі польські часописи приписують його заздалегідь членам УВО.

Польські джерела повідомляють, нібито слідство впало вже на слід напасників, а навіть, що їх уже арештували.

РОЗВЯЗАННЯ ППС-ЛІВИЦІ У ЛЬВІВСЬКОМУ ВОЄВІДСТВІ.

Воєвода Наконечніков-Клюковський видав розпорядок, яким на осн. уст. 7. розп. з 20 квітня 1854. В. Д. З. ч. 94. розвязує польську соц. партію-лівицю на терені львівського воєвідства. Розпорядок воєводи є виконанням попереднього зарядження мін-ства внутрішніх справ.

ПАПА БЛАГОСЛОВИТЬ СВІТ ЧЕРЕЗ РАДІО

Дня 12. лютого папа говорив через радіо. Промови не можна було чути докладно, а в Парижі навіть не могли безпосередньо відібрати ватиканську радіостацію. „Еко де Парі" твердить, що це мабуть більшовицька радіостація нарочно перешкоджувала, щоби слухачі не чули промови папи.

Папа зачав промову словами: „Мир людям доброї волі". Звернувся насамперед до тих, яких лучить катол. церква, опісля до всіх церк. ерархій і вірних. Працю місіонарів порівняв до акції апостолів. За невірних молиться щодня. Правлячим поручає справедливість, вони мусітимуть здати рахунок перед Богом за свої вчинки. Богатим пригадує обовязки супроти вбогих. З словами любови й розради звертається до вбогих. Робітникам і роботодавцям поручає взаїмне порозуміння та кінчає словами розради для тих, що попадають у розпуку, що терплять і дає ап. благословення урбі ет орбі.

ЗМОВА В ЗАГРЕБІ.

Віденські часописи повідомляють зі Загребу, що тамошня поліція впала на слід нової терористичної змови хорватів. Хорватські змовники зорганізували мин. місяця замахи пекольними машинами. В звязку з цим є теж вбивство посадника міста Нової Градишки. Згідно із зізнаннями вбивника Росліна останні замахи в Загребі виконано на приказ хорватського еміґранта Перцеча. Він за посередництвом арештованого свого часу Левковича дав терористам гроші та вибухові матеріяли. Крім нього в замахах брало участь іще 4 людей і їх також арештували.

Перемога націоналістів у Китаю.

З Шанґаю подають, що нанкінські війська звели велику битву з комуністичними повстанчими відділами під Лу Кінґом. Битва тревала цілу добу і скінчилася великою перемогою націоналістів, які заняли місто. Комуністи втратили кілька тисяч вбитими.

—o—

НОВИНКИ

— Телеф. 2-11. Піскова 22. „Власна Хата". Фотограф Лев Янушевич.

— Першорядне українське фризієрське заведення, вул. Бляхарська 11. (ріг Руської), тел. 93-21 поручається П. Т. Громадянству.

— Концерти „Дрогобицького Бояна". Як довідуємося, цей відомий хор розпочинає під проводом диригента о. С. Сапруна щорічне мистецьке турне великим концертом української пісні у Стрию дня 19. II. ц. р. В програмі твори найновіших композиторів: Козицького, Демуцького, Верхівського, Барвінського, Людкевича, Леонтовича, Ступницького, Степового й ін. Хор має у пляні об'їхати всі більші міста Галичини.

— Концерт народніх пісень відспіває муж. хор філії „Просвіти" ім. М. Шашкевича на Львів повіт дня 15. II. в год. 7. веч. в Акад. Домі, вул. Супінського 21.

— Альманах Акад. Т-ва „Січ" у Відні в 60-ліття його істнування має вийти, як нас повідомляють, уже в найближчому часі. Тепер друкуються останні аркуші. Ті бувші січовики, що обіцяли прислати свої спомини з життя „Січи", а досі цього не зробили, повинні це ще зробити в найближчих днях. Статті й матеріяли до альманаха, а також грошеві жертви слати на адресу: Dr. Jurij Witoschynskyj, Wien VIII., Benoplatz 5/9.

— Вплив літератури. До варшавського фотографа у фірмі „Фото-Форверт" прийшов Осип Островецький і енергічно зажадав, щоби власник фотографічного ательє усунув зі свого вистового вікна 4 портрети в домого італійського письменника Пітіґриля тому, що він порнограф. Коли фотограф спитав що якраз спонукує його до такої ненависти до Пітіґриля, Островецький відповів, що його молода жінка начитавшись повістей цього італійського письменника, почала розпустне життя і вкінці покинула його та втекла з любовником. Фотограф заявив, що Пітіґриль нічого не винен в тому, що жінка не любила його і не хотів усунути з виставки згаданих фотографій. Другої ночі Островецький вибив у фотографічнім ательє каменем шибу і знищив фотографії. Його арештували.

— „Я Поліщук!" У Кишеневі перед домом директора (воєводи) Бесарабії Ґаліпа зявився вбого одягнений селянин та спитав дижурного жандарма, чи директор приймає. Коли йому відповіли, що приймати буде за годину, сказав: „Я Поліщук!" (Поліщук — це славний опришок, якого пошукує жандармерія). Заки жандарм стямився, цей селянин пропав. Та він мав вернутися за годину. Обставили будинок поліцією. За годину заїхало гарне авто, а з нього висів елеґантний джентельмен. Ждав у ждальні спокійно черги. Коли впустили його до бюра, інтервеніював у справі 200 тисяч леїв на поміч для селян північної Бесарабії. І вкінці представився: „Я Поліщук!" Заки можна було зорієнтуватися, він всів у авто і пропав. Потім директор дістав іще лист від Поліщука у справі тієї помочи. Поліщук хоче так відвдячитися селянам за те, що його переховують.

— Землетрус в Тиролі. Віденська преса подає, що в Намльосі в південнім Тиролі населення відчуло сильний землетрус, від якого потріскали стіни численних домів. Вежа костела зарисована щілинами, але на щастя не зрушена з місця. Підчас землетрусу було чути сильний підземний гуркіт, мов далекий гомін гармат.

— Самовбивство в Нотрдамі. Дня 12. ц. м. до костела Нотрдам у Парижі прийшла мексиканка Антонія Ріво, вона помолилася і відтак вистрілом з револьвера закінчила своє життя. Причини невідомі.

— Примхи природи. Жінка одного робітника в Лодзі привела на світ дочку, яка від голови до ніг покрита густим, чорним волоссям довжини 3 цм. Навіть ціле лице, чоло й ніс та вуха покриті волоссям.

— В роковини смерти ген. Кутепова у всіх більших осередках російської еміґрації відбуваються урочисті свята, вечірки з рефератами і т. д. Зміст рефератів має здебільша на меті гальорифікацію Кутепова та розбудження й підтримку духа непримиримости в боротьбі з більшовизмом.

— Комуністи в костелі. До костела в Новім Місті на Шлеську підчас богослужения зайшло двох комуністів, які почали викрикувати: „Геть з релігією! Хай живе комунізм!" Авантюрників викинули з храму за двері.

— Ліки на катар носа. Американський лікар Трайфер виголосив у біольоґічнім товаристві в Ню Йорку реферат про причини катару носа. Він відкрив новий бацилюс т. зв. мікрококус коріза, який спричинює катар і винайшов нову сировицю, яка охороняє людину від цієї недуги на кілька літ.

— Жнива нужди. Вдова по робітнику, Леопольдина Кульшер, замешкана у Відні попавши з дітьми в крайню нужду, порішила самовбивством покінчити життя. Вона кладучись спати, відкрутила закрутку проводу газового освітлення і врані найдено її трупа та трупи 9-літньої донечки і 12-літнього сина.

— Наймолодша піяністка в світі. Учитель музики в Ню Йорку Артур Бетер має 5-літню донечку Лілю, яка вже в 3-ім році життя вміла грати на фортепяні, а на днях вона вперше виступила на концерті, виконуючи твори Баха і Ґріґа. І критика і публика були захоплені грою 5-літньої піяністки, закидали цю маленьку бльондиночку квітами і подарували їй безліч цукорків та велику ляльку. Дівчинка Ліля плескала з радости на сцені в долоні, мило і голосно сміялась до публики, а потім сіла собі в ґардеробі і спочиваючи на лаврах, почала бавитись лялькою.

— Затонув корабель. Недалеко побережжа Японії французький почтовий корабель „Портос" ударив об скелю і затонув. Тільки 25 осіб урятувалось, а 50 пасажирів найшло смерть на дні моря.

— В Неаполі завалився дім. Як подає віденська преса в Неаполі завалився великий і старий дім, який якраз мали перебудовувати чи руйнувати зовсім. Під руїнами згинуло 2 особи, а 13 осіб було тяжко ранених.

—o—

З кіна.

Кіно „ЛЕВ": „Тайна Лімузини".

Герой цеї фільми Ґаррі Піль, відомий усім, так само як Ґаррі Лідке. Оба мають те саме щастя у жінок, завдяки зовнішньому виглядові, на якому ми, мущини, не розуміємося ні дрібки. Хто йде оглядати Ґаррі Піля, знає, чого хоче. Сам він в однім недавнім інтерв'ю сказав скромно й щиро, що не має наміру робити конкуренції Янінґсові або Кравсові себто не шукає в фільмі психольоґії, а хоче розважити публику напруженими ситуаціями, акробатикою і тріками.

Його публика складена з двох половин: з тої, що найцікавішою лектурою вважає Леблянка, Уолеса і Карла Мая і з тої, що замість читати цю дешеву сензацію — волів її бачити на екрані для відпочинку. Фільмовим рецензентам не вільно відкривати тайн украденої лімузини, чорної маски або іншої пастки. І так більшість знає з цих тайн те, що треба: Ґаррі Піль є оборонцем покривджених і джентельменом, що бере в свою опіку гарні жінки, а врешті в останній мент виходить із усіх засідок ненарушно. Бо там, де хто має щастя, не вільно питатися: чому?

м. р.

З судової салі.

ЗНОВУ СПРАВА ПІДПАЛІВ ПЕРЕД СУДОМ.

Перед львівським судом присяглих розпочалась у пятницю 13. ц. м. розправа проти учня 8. гімн. кляси Онуфрія Максимова з Ричихова, пов. Львів і Гриця Байди з Кагуїва, пов. Львів, обвинувачених у державній зраді і підпалах. Акт обвинувачення говорить, що Максимів, як член УВО, провадив устну аґітацію проти польської держави, ширив антидержавну літературу і намовив Гриця Байду підпалити стирти польського священика. Дня 21. IX. 1930 р. Байда підпалив ці стирти, уживаючи хемічних плинів, при чому попарив собі цими хемікаліями руки. Байда по арештуванні 2 дні не признавався до вини, а третього дня заявив, що це він підпалив стирти з намови Максимова. Тепер на розправі Байда признає, що він стирти підпалив, але з власної волі, а вину складав на Максимова тому, що на поліції його били. Байда боронився тим, що він до УВО не належав, навіть не читав української преси, але читаючи у „Веку Новім" якто саботажисти при помочі пальних матеріялів підкладають вогонь, хотів спробувати, чи і він потрапить орудувати „хемікаліями" і тому підпалив стирту римо-кат. капітули. Предсідник трибуналу радн. Ягодзінський питає: „А чому ви це не спробували на стирті свого тата?" В підсудного при ревізії найдено орган українських націоналістів „Юнак". Акт обвинувачення твердить, що організація українських націоналістів є нелеґальна, революційна і що „Юнак" є журналом секції цеї організації для молоді, в рамах якої є й УВО.

В обвинуваченого Максимова стверджено також попарення на руці. Максимів зізнає, що він попарив собі руку чаєм, але судовий лікар Давидович твердить, що рани на руці Максимова походять з тих самих квасів, яких вживав Байда до підпалів.

Свідок, поліційний аґент Йосиф Дурас, зізнає між іншим, що в підсудного Максимова найдено фотографії членів УВО: Миґуля, Чайківського, Стахури, з револьверами в руках та що якийсь Химчин, перебуваючи у вязниці з Максимовим, зізнав, що Максимів признався йому в тюрмі, начебто він попарив собі руки сірковим квасом.

Оборонець д-р Шевчук Семен заявляє, що Химчин є відомим провокатором і злодієм, якого 30 разів карали за крадіж, та що він як провокатор викинув зі школи у Ширці портрет президента Мосціцького і зложив вину на тамошніх українців.

Оборонець д-р Старосольський з обуренням заявляє, що на зізнання Химчина не можна опиратись, бо Химчин провокатор, злодій і шубравець та каналія. Свідок Йосиф Дурас відповідає, що Химчин є здеконспірований український політик, виганий за політику з семинарії, який розчарувавшись до українців заявив поліції, що з пімсти буде виявляти поліції все, що українці роблять.

Оборонець д-р Семен Шевчук додає, що Химчина викинули з семинарії за крадіж, а не за політику.

Підсудний Байда далі зізнає, що свідок аґент Дурас його бив і вимушував зізнання. Свідок заявляє, що це брехня, після чого прокуратор Ліпш домагається потягнення Байди до відповідальности за обман та очорнювання представників влади і поширення акту обвинувачення проти нього.

Розправу провадить радник Гродзінський, обвинувачує судця Ліпш, боронять: д-р Старосольський, д-р Шухевич і д-р Семен Шевчук.

УЧЕНИК УБИВ УЧНЯ.

У січні м. р. у школі св. Анни у Львові учень VI. кл. тієї школи Фіхт застрілив наслідком необережности свого товариша Раба. На днях у тій справі суд видав присуд, на основі якого засуджено Фіхтового батька на 1 місяць вязниці (за це, що держав дома набитий револьвер і так уможливив синові забрати зброю), а його сина Збіґнєва на 3 місяці вязниці, за це, що не обережно орудував зброєю. Обом відложив суд кару на 2 роки.

ШАХИ.

Лігові міжклюбові змагання.

В неділю 8. ц. м. відбулося засідання комітету Ліґи, на якому чотири нові клюби зголосили своє приступлення до Ліґи. Клюби ці такі: „Клюб Жидівських Приватних Урядовців", „Пшишльосьць", „Рекорд" і „Клюб Т. Ш. Л." з Левандівки. Вони зложать по 35 зол. і за ці гроші ухвалено купити другу мандрівну чашу для клюбу, що в цьогорічних змаганнях здобуде друге місце. Відтак вильосовано місця клюбів у такому порядку: 1) Чорні, 2) Клюб Жидівських Приватних Урядовців (ЖПУ), 3) ТУШ, 4) Пшишльосьць, 5) Гетман, 6) Кадур, 7) ЛКШ, 8) Рекорд, 9) ВКШ, 10) ТШЛ, 11) Гелм, 12) Гонец. Аматорів усунено від розгривок, а клюб „Сокул II" здискваліфіковано на один день (!); „Сокул" зголоситься ще мабуть до цьогорічних розгривок.

Дальшою точкою порядку дня була справа уступлення старого і вибору нового виділу Ліґи. По довшій гострій дискусії відмовлено уступаючому виділові абсолюторії та вибрано комісію, котра має провірити касові рахунки за минулий рік. У склад цеї комісії ввійшли: прок. Бізуп, пор. Стернак та інж. Пулькрабек. Відтак вибрано новий виділ Ліґи. Головою вибрано д-ра Романа, заст. голови інж. Федюка (член ТУШ) та пор. Стернака, секретарем Авґустина, скарбником Акермана, заст. секретаря Шмера. До провірної комісії ввійшли: прок. Бізуп, дир Ґоповін та С. Турковецький.

Першу рунду лігових змагань розіграють клюби вже в неділю 15. ц. м. в каварні „Севіль" о год. 4. попол. ТУШ грає з клюбом „Гонец". Виділ ТУШ подбає про найсильніший склад, щоби в цьому році вийти ще краще, як у минулому.

СПОРТ

Змагання за мистецтво Б-кляси у гаківці.

Україна-Гасмонея 5:0 (3:0, 2:0, 0:0). Ворота для України стріляли: Труш 2, Кобзяр 2, Роман 1. Весь час значна перевага України.

В суботу 14. II. в 2. год. попол. грає Україна останні мистецькі змагання з Львовянкою. Змагання відбудуться на „Ґданську". Ці змагання рішають про здобуття мистецтва Б-кляси.

Краєві лещетарські змагання.

В неділю 15. ц. м. відбудуться на Погулянці біля ресторану краєві лещетарські змагання, що їх влаштовує Карпатський Лещетарський Клюб. Початок змагань: год. 9.30 передпол.

Загальні Збори Спорт. Т-ва „Україна".

Річні Загальні Збори Спорт. Т-ва „Україна" відбудуться в неділю 15. ц. м. в салі „Української Бесіди" (Рутовського 22). На порядку нарад є між ін. реферат: 20-ліття С. Т. „Україна" у Львові. Початок Зборів: год. 11. передпол.

По Загальних Зборах С. Т. „Пролом" в Станиславові.

Дня 30. листопада 1930 р. відбулися Заг. Збори С. Т. „Пролом" у Станиславові. Як минулого року, так і тепер Збори тішились великою фреквенцією. Порядок нарад був звичайний. По звіті голови Т-ва проф. Заславського та секретаря дир. Т. Мартинця довідались присутні члени і симпатики з уст скарбника проф. О. Хичія, що протягом року Т-во мало обороту 6.340.03 зол., з чого на сам інвентар видано 1.078.45 зол. і то завдяки одноразовим підмогам наших установ та спомагаючих членів. По оживленій дискусії над звітами приступлено до вибору виділу. Головою вибрано дир. Т. Мартинця, секретарем проф. О. Хичія. На спортового референта покликав виділ В. Романюка. Як вибір проводу Т-ва, так і вибір спортового референта дають запоруку, що Т-во виявиться в новому році як слід зі свого завдання, тимбільше, що „Пролом" лишається й надальше в клясі „Б". Черга тепер на наше громадянство, яке своїм численним приступленням у члени Т-ва повинно допомогти матеріяльно виділові до піддержки цього такого важного, одинокого у Станиславові українського спортового т-ва (в Станиславові є 8 польських і 3 жидівські спортові товариства!).

Рівночасно виділ „Пролому" подає своїм членам і симпатикам до відома, що з днем 15. I. ц. р. урухомив пінґ-понґову секцію у своїй домівці при вул. Липовій ч. 92. Зголошуватись у члени можна в домівці, в Зем. Гіпот. Банку при вул. Липовій ч. 4. та в канцелярії „Пролом-у" при вул. Голуховського ч. 54. (канц. „Рідної Школи"). **Д. П.**

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Дня 7. лютого упокоївся в Бозі **Евген Сембай,** абсольвент державної ґімназії з українською мовою навчання в Тернополі в 20-ім році життя. Похорон відбувся дня 9. лютого 1931 р.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 13. лютого 1931 року: масло експортове 4·60 зол., десерове пріма 4·50 зол. за кільо; літра молока 33—34 сот.; літра сметани 1·60 зол., копа яєць 7·20 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Український Театр Союзу Артистів у Львові.

Львів, саля „Уль" (Оссолінських 10). Неділя, 15. лютого, 3-та год. попол. „Барон Кіммель", оперета на 3 дії Колля. — Вечором 8 год. „Еспанська муха", фарса на 3 дії А. Баха. — Білети в ціні від 3—1 зол. раніш у Союзнім Базарі, а в день вистави від 10—12. і від 2. поп. при театральній касі.

Великий Міський Театр:

Субота, 14. лютого, година 3·30 попол. „Попелюшка"; година 7·30 веч. „Фальштаф" Вердія.

Неділя, 15. лютого, година 3·30 попол. „Аїда"; година 7·30 веч. „Пташник з Тиролю".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Субота, 14. лютого, година 7·30 веч. „Доротея Ангерман".

Неділя, 15. лютого, година 3·30 попол. „Хоробрий вояка Швейк"; година 7·30 веч. „Людина з текою".

Малий Міський Театр:

Субота, 14. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Пліна".

Неділя, 15. лютого, година 12 вполудне „Чарівні казки", оповідає Ріхтерівна; година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Пліна".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Вітер від моря" (Ст. Жеромського).

КОЛЬОСЕЙ: „Ковбой та княжна". „Чорт".

ЛЕВ: Звукова фільма: „Тайна лімузини" (Гарі Піль).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Король Парижа" (Іван Петрович).

ОАЗА: Звукова фільма: „Парада Парамавнту" (Моріс Шевальє).

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Подружа у трійку".

ПАН: „Дочка Зори". (Беб Даніельс). Фараонова жінка.

ПАСАЖ: „Безробітний Чаплін". „Новітні Юдита та Гольоферн".

ПРОМІНЬ: „Христина".

ФАТАМОРҐАНА: „Шалена дівчина".

ХИМЕРА: „Паперовий коханок".

СТИЛЕВЕ: „Жінка на місяці" (Віллі Фріч, Герда Маврус).

УТІХА: „Республика піратів".

Програма радіо.

Субота 14. II. 1931.

Варшава (1411,7) 12·10 Грамофонові плити. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·15 Фінляндські мельодії. **Талін** (296,1) 19·05 Концерт. **Льондон** (356,3) 16·30 Легкий концерт. **Берлін** (419) 16·20 Капеля. **Рим** (435,4) 19·30 „Аїда" Вердія. **Прага** (486,2) 20·00 Музика. **Відень** (516,3) 17·15 Солісти. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт. **Москва** (1481) 12·00 Музика.

Неділя, 15. II. 1931.

Варшава (1411,7) 12.15 Симф. поранок, 20.30 Концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 18.10 Фінл. музика, 18.55 Оша Соіні, спів. **Берлін** (419) 19.00 „Періколє" оперетка. **Відень** (516,3) 11.05 Симф. концерт, 20.30 Пародія „Тангайзер", Нестрой. **Рим** (441,2) 17.00 Реціталь із театру „Августео", 20.30 „Гейша" оп. Джонса. **Париж** (1724,1) 18.30 Концерт із театру Сари Бернар, 21.00 „Ріальць дур ріг". **Гамбург** (372,2) 18.55 „Фігарове весілля" оп. Моцарта. **Прага** (486,2) 19.00 „Дон Карльос" оп. Моцарта. **Будапешт** (550,5) 20.00 Скрипка. **Ляйпціґ** (259,3) 20.30 Циганський барон, оп. Штравса. **Міляно** 500,8) 21.00 Тр. з опери. **Льондон** (261,3) 18.30 Концерт, 19.30 Богослуження зі Свансі. **Харків** (937,5) 15.00 і 20.00 Концерт, 19. Симф. орхестра. **Ленінград** (1000) 9.00 Симф. орхестра, 14.00 Гр. плити, 16.00 Концерт, 18.30 Відчити, Концерт. **Москва** (1481) 10.35, 15.00, 19.00, 21.00 Концерт, 20.00 Концерт із Києва.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Неділя 15. лютого 1931.

10·15 Богослуження з Познаня; 12·15 Трансмісія з Варшави; 13·00 Концерт симфонічної орхестри з Варшави і хор польськомо співацького т-ва; 14·20 Музика з Варшави, 15·40 Програма для наймолодших; 16·40 Трансмісія з Кракова; 17·30 Ґрамофонові плити; 20·30 Трансмісія з Варшави; 23·00 Танкова музика з „Брістолю" у Львові.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооп. Український Театр у Львові. Український Театр І. Тобілевича в Станиславові.

Бережани:

14. II. „Пірвання Сабінок".
15. II. „Маруся Богуславка".

Замість подяки за заяви співчуття і участь в похоронах бл. п. Евгена Сембая, абсольвента державної гімназії в Тернополі, складають 20 зол. на Рідну Школу. — **Родичі.**

Звичайні Загальні Збори Товариства „Український Дім" у Збаражі відбудуться в суботу дня 28. лютого 1931 р. в 11-тій год. рано у власній салі. Перед Зборами відправиться в Воскресенській церкві в год. 9·30 заупокійне Богослуження за Основників Товариства бл. п. Івана і Варвару **Телевяків** і за померших членів Товариства. — **Виділ.**

I. Загальні Збори Т-ва Студентів-Католиків „Обнова" відбудуться на основі статуту, затвердженого Акад. Сенодом У. Г. К. у Львові, ч. 765 ex 1930/31, в неділю, дня 1. березня ц. р., год. 10 рано в Дух. Академії, Коперника 36 з таким денним порядком: 1) Відкриття Заг. Зборів. 2) Звіт Управи. 3) Абсолюторія. 4) Вибір Управи, Рев. Комісії, Тов. Суду. 5) Плян діяльности. 6) Внески і евентуалія. Перед Заг. Зборами — торжественна Архиерейська Сл. Божа, год. 9 у Церкві Дух. Академії. II. У Заг. Зборах приймають участь усі члени „Обнови". III. Розглядатимуть на Заг. Зборах тільки внески подані Управі на письмі до дня 27 лютого ц. р. IV. Якби не було передбаченої статутом ½ членів дійсних Т-ва, Заг Збори відбудуться згідно § 9. ц. с-ту Т-ва в годину пізніше та без огляду на скількість присутніх — їх рішення будуть правосильні. — Львів, 10/II. 1931. За Управу Т-ва „Обнова" **мр. Ісаїв Петро** голова, **Гірний Василь** секретар.

„Ставропигійський Інститут" продовжує час продажі свого нововиданого великого Служебника по зниженій ціні: 5 амер. долярів у переплеті і 4 ам. дол. брошура — до Великодня цього року. На порто і опакування 2 зол. додатково. Служебника 2-а часть (Євангелія) і 3-а його часть (Апостол) у друку уже кінчиться і з кінцем цього місяця піде в продажу, причім ціна їх також буде знижена до половини. 1481 1—2

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.